

بررسی ضرورت و الزامات استقرار واحد حسابرسی داخلی در شرکت‌های بیمه

مجری طرح: مجید بنویدی

زیر نظر گروه پژوهشی عمومی بیمه

مهر ماه ۱۳۹۶

چارچوب مطالب

۱. کلیات و شرح طرح
۲. شناخت وضع موجود
۳. تطبیق ساختار کنترل‌های داخلی شرکتهای بیمه با چارچوب کوزو
  - ۱,۳ سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه
  - ۲,۳ معرفی چارچوب کوزو
  - ۳,۳ مطابقت کنترل داخلی در صنعت بیمه با چارچوب کوزو
  - ۴,۳ کنترل داخلی، مدل سه خط دفاعی و تشریح آن در صنعت بیمه
۴. وضعیت جایگاه حسابرسی داخلی بیمه در بازارهای بین المللی و قوانین بیمه و بورس
  - ۱,۴ حسابرسی داخلی از منظر سازمان IAIS
  - ۲,۴ مدل سه خط دفاعی در شرکت بیمه AXA
۵. متن پیش نویس مصوبه شورای عالی بیمه و منشور کمیته حسابرسی

بخش ۱: کلیات و شرح طرح

موضوع طرح

موضوع پژوهشی باعنوان «بررسی ضرورت و الزامات استقرار واحد حسابرسی داخلی در شرکتهای بیمه» توسط بیمه مرکزی ج.ا.ایران برای تکمیل اجرای حاکمیت شرکتی مناسب در شرکتهای بیمه به پژوهشکده بیمه سفارش داده شده است.

خروجی طرح

این پروژه تحقیقاتی به این موضوع می‌پردازد که حسابرسی داخلی چگونه باید در شرکت‌های بیمه اجرا شود تا منجر به تقویت و اثر بخشی سیستم‌های کنترل داخلی گردد.

مهمترین خروجی نهایی طرح شامل موارد زیر می‌باشد:

❑ **ارایه مدل حسابرسی داخلی در شرکت‌های بیمه**

❑ **پیش نویس آیین نامه حسابرسی داخلی**

❑ **نمونه منشور حسابرسی داخلی**

مراحل اجرایی طرح

مرحله صفر: بررسی وضعیت کنونی حسابرسی داخلی در چارچوب مدل قابلیت حسابرسی داخلی در شرکت‌های بیمه کشور

مرحله اول: تشکیل کارگروه تخصصی از مدیران ارشد و مدیران مالی و حساب‌رسان شرکت‌های بیمه و نهایی نمودن گزارش

مرحله صفر و تطبیق آن با مدل کوزو و کنترل‌های داخلی صنعت بیمه.

مرحله دوم: تشریح اهمیت حسابرسی داخلی در شرکت‌های بیمه با عنایت به آیین نامه حاکمیت شرکتی و ذکر نمونه‌های

بین‌المللی و تعیین سطح مناسب قابلیت حسابرسی داخلی برای شرکت‌های بیمه ایرانی.

مرحله سوم: بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس و تطابق آن با قوانین مشابه در سایر بازارهای بیمه‌ای دنیا برای تهیه و

پیشنهاد مصوبه و قانون پشتیبان اجرای حسابرسی داخلی مطابق با چارچوب کوزو.

مرحله چهارم: تهیه پیش‌نویس مصوبه شورای عالی بیمه

مرحله پنجم: برگزاری دو کارگاه آموزشی برای آشناسازی بیشتر مدیران ارشد شرکت‌های بیمه

لزوم اجرای طرح

با عنایت به افزایش تعداد شرکتهای بیمه خصوصی و خصوصی‌سازی صنعت بیمه و افزایش رقابت در بازار بیمه و با توجه به تصویب آئین نامه حاکمیت شرکتی در موسسات بیمه ، **تقویت نظام راهبری** و اداره شرکتهای بیمه و **چگونگی نظارت موثر بر بنگاههای بیمه** امری است اجتناب ناپذیر.

ضرورت اجرای طرح

به دلیل پیچیدگی عملیات بیمه‌گری و الزامات بیمه مرکزی در مورد نظارت موثر بر شرکتهای بیمه، بررسی الزامات واحد حسابرسی داخلی و تبیین وظایف کمیته حسابرسی شرکتهای بیمه از سوی سازمان ناظر (بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران) و تدوین چارچوبی برای برپاسازی واحد حسابرسی داخلی در شرکتهای بیمه که بتواند ضمن نظارت و تقویت کنترل‌های داخلی و افزایش اثربخشی آن، موجب حصول اطمینان سازمان ناظر از عملکرد صحیح شرکتهای بیمه در کشور گردد، امری ضروری و الزامی است.

هدف اجرای طرح

هدف اصلی طرح

تشریح جایگاه، نحوه و الزامات استقرار کمیته حسابرسی و واحد حسابرسی داخلی در شرکت‌های

بیمه برای تهیه پیش نویس مصوبه شورای عالی بیمه

هدف جانبی طرح

ارائه پیش نویس منشور کمیته حسابرسی و نمونه دستورالعمل راه اندازی کمیته حسابرسی و

واحد حسابرسی داخلی در شرکت‌های بیمه و شرح وظایف آنها

پرسش اساسی طرح

چگونه می‌توان در شرکتهای بیمه از طریق راه‌اندازی کمیته **ریسک** و **استقرار واحد حسابرسی داخلی**، ضمن رعایت الزامات مقام ناظر (بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران)، نسبت به ارایه خدمات مشاوره‌ای و اثربخش در سه حوزه راهبری، ریسک و کنترل داخلی به هیات مدیره شرکتهای بیمه در تحقق اهدافشان یاری نمود؟

کاربرد مدل قابلیت حسابرسی داخلی

ابزار ارتباط: این مدل یک مبنا برای ابلاغ این است که حسابرسی داخلی اثربخش چه معنا می‌دهد و چگونه به یک سازمان و ذی‌نفعانش خدمت می‌رساند.

چارچوبی برای ارزیابی: این مدل یک چارچوب برای ارزیابی قابلیت‌های فعالیت حسابرسی داخلی در برابر استانداردها و رویه‌های حسابرسی داخلی حرفه‌ای، چه به عنوان خودارزیابی، چه به عنوان یک ارزیابی بیرونی است.

یک نقشه راه برای بهبود منظم: این مدل یک نقشه راه برای ایجاد قابلیت است که مراحل را که یک سازمان می‌تواند به منظور استقرار و تقویت فعالیت حسابرسی داخلی دنبال کند، مشخص می‌کند.

اصول زیربنایی مدل قابلیت حسابرسی داخلی

✓ حسابرسی داخلی جزء جدانشدنی راهبری اثربخش است و به سازمان برای دستیابی به اهداف و بررسی نتایج کمک می‌کند.

✓ هنگام ارزیابی سطح قابلیت فعالیت حسابرسی داخلی به سه متغیر باید توجه داشت، خود فعالیت (واحد)، سازمان و محیط کلی که سازمان در آن فعالیت دارد به طور یقین در این طرح محیط صنعت بیمه ملاک عمل است.

اصول زیربنایی مدل قابلیت حسابرسی داخلی

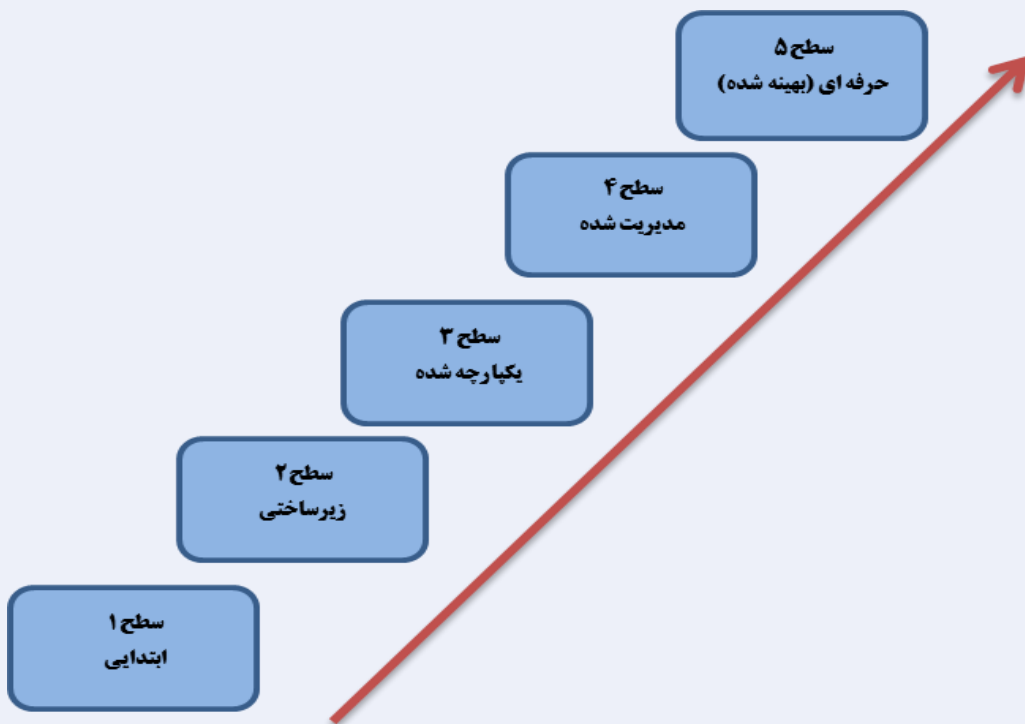
✓ سازمان تعهد دارد سطح بهینه قابلیت حسابرسی داخلی را به منظور حمایت از نیازهای راهبردی تعیین و برای دستیابی و حفظ قابلیت مناسب تلاش کند.

✓ همه سازمانها ملزم نیستند سطح توسعه‌یافتگی یا قابلیت حسابرسی داخلی مشابهی داشته باشند. سطح مناسب با ماهیت و پیچیدگی سازمان و ریسک‌های که سازمان ممکن است با آن مواجه شود، متناسب خواهد شد. یک اندازه برای همه مناسب نیست. یکی از کاربردهای استفاده از این مدل تعیین حداقل سطح مورد نیاز شرکت‌های بیمه است.

اصول زیربنایی مدل قابلیت حسابرسی داخلی

- ✓ قابلیت واحد یا فعالیت حسابرسی داخلی مستقیماً با اقدامات مدیران حسابرسی داخلی برای استقرار فرآیندها و رویه‌های مورد نیاز (برای دستیابی و حفظ قابلیت‌های حسابرسی داخلی و معیارهای اتخاذ شده مدیریت سازمان به منظور استقرار یک محیط حمایتی برای حسابرسی داخلی) مرتبط است.
- ✓ حسابرسی داخلی باید به روش مقرون به صرفه ارائه شود.
- ✓ مدل قابلیت حسابرسی داخلی به عنوان یک مدل عمومی است که با اصول، رویه‌ها و فرآیندهای مقایسه‌پذیر می‌تواند در سطح جهانی به منظور بهبود اثربخشی حسابرسی داخلی بکار رود و در این طرح از منظر شرکت‌های بیمه مورد استفاده قرار گرفته است.

سطوح مدل قابلیت حسابرسی داخلی

- ۵- سطح پنج: حرفه‌ای (بهینه شده)
- ۴- سطح چهار: مدیریت شده
- ۳- سطح سه: منسجم یا یکپارچه شده
- ۲- سطح دو: زیرساختی
- ۱- سطح یک: آغازین (ابتدایی)

ملاحظات مهم مدل قابلیت حسابرسی داخلی

اگر سازمان درجه بزرگتری از خبرگی و پیشرفتگی در رویه‌های عملی حسابرسی داخلی را ایجاد کند، فعالیت حسابرسی داخلی معمولاً به یک سطح قابلیت بالاتر خواهد رفت.

سطوح قابلیت در مدل، یک نقشه راه برای بهبود مستمر در درون فعالیت حسابرسی داخلی فراهم می‌کند.

با عنایت به مراحل مدل قابلیت حسابرسی داخلی می‌توان وضعیت کنونی صنعت بیمه را به عنوان یک سازمان یا صنعت واحد تصور نمود تا سطح مورد نیاز قابلیت حسابرسی داخلی تعیین و سپس اهداف تهیه دستورالعمل حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه را به عنوان یک سازمان پیچیده دارای ریسک‌های متنوع ترسیم نمود تا در نهایت بتوان دستورالعمل حسابرسی داخلی و نحوه استقرار کمیته حسابرسی شرکت‌های بیمه را بر اساس آخرین استانداردها و رهنمودهای بین‌المللی و داخلی تهیه و ارائه نمود

بخش ۲: شناخت وضع موجود

تعیین وضعیت حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه از طریق تطبیق با مدل قابلیت حسابرسی مدل قابلیت حسابرسی داخلی

ساختار راهبردی	فرهنگ و روابط سازمانی	مدیریت عملکرد و پاسخگویی	رویه‌های حرفه‌ای	مدیریت افراد	خدمات و نقش حسابرسی داخلی	سطح مدل	
استقلال، قدرت و اختیار فعالیت حسابرسی داخلی	روابط مستمر و اثربخش	گزارشگری عمومی از اثربخشی حسابرسی داخلی	بهبود مستمر در رویه‌های حرفه‌ای برنامه‌ریزی استراتژیک حسابرسی داخلی	حضور در رهبری مراجع حرفه‌ای جانشین پروری	حسابرسی داخلی به عنوان نماینده کلیدی تغییر شناسایی شده است	حرفه‌ای (بهینه)	نیمه
نظارت مستقل بر فعالیت حسابرسی داخلی حسابرس داخلی به سطح ارشد گزارش می‌کند	مدیر حسابرسی داخلی به سطح ارشد مشاوره می‌دهد و بر تصمیمات آنها اثر می‌گذارد	یکپارچه‌سازی معیارهای عملکرد کیفی و کمی	استراتژی حسابرسی داخلی بر سازمان مدیریت ریسک موثر است	حسابرسی داخلی به توسعه مدیریت کمک می‌کند فعالیت حسابرسی داخلی از مراجع حرفه‌ای پشتیبانی میکند برنامه ریزی نیروی کار	اطمینان کلی در مورد راهبری، مدیریت ریسک و کنترل	مدیریت شده	چهارم
نظارت مدیریت بر فعالیت حسابرسی داخلی مکانیزم های تامین بودجه / وجوه لازم	با دیگر گروه‌های نظارتی همکاری می‌کند و جز لاینفک تیم مدیریت است	معیار عملکرد اطلاعات هزینه گزارشات مدیریت حسابرسی داخلی	چارچوب مدیریت کیفیت برنامه های حسابرسی مبتنی بر ریسک	ایجاد تیم با صلاحیت و کارکنان واجد شرایط حرفه‌ای هم پایگی و همکاری نیروی کار	خدمات مشورتی حسابرسی های ارزش آفرین	یکپارچه شده	سوم
دسترسی کامل به اطلاعات، دارایی ها و افراد سازمان خطوط گزارشگری ایجاد شده است	مدیریت درون فعالیت حسابرسی داخلی	بودجه عملیاتی حسابرسی داخلی برنامه کسب و کار حسابرسی داخلی	چارچوب فرآیندها و رویه های حرفه ای برنامه حسابرسی بر مبنای اولویت‌های ذینفعان / مدیریت	توسعه حرفه‌ای فردی شناسایی و استخدام افراد	حسابرسی رعایت	زیرساختی	دوم
موردی و ساختار نیافته، حسابرسی های انفرادی متنوع یا بررسی اسناد و معاملات برای اطمینان از درستی و رعایت، نتایج بسته به مهارت‌های شخص خاصی است که موقعیت حسابرسی داخلی را دارد. نبود رویه های حرفه ای به جز آنهایی که توسط انجمن های حرفه ای فراهم شده اند، نبود زیرساخت و عدم تامین وجوه لازم و بودجه برای حسابرس داخلی توسط مدیریت						آغازین (ابتدایی)	اول

روش تحقیق فاز صفر

به جهت ماهیت مطالعه : از نوع کاربردی

به جهت نوع و روش گردآوری داده-ها: جزو مطالعات پیمایشی

به لحاظ شیوه تحلیل داده‌ها: جزو مطالعات توصیفی

از نظر مدت زمان انجام تحقیق: جزو مطالعات مقطعی

روش تحقیق فاز صفر

جامعه آماری:

گروه نخست جامعه آماری شامل کلیه مدیران صنعت بیمه شاغل در شرکتهای بیمه و بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران هستند که در جایگاه و رده بالای تصمیم‌گیری جای دارند و به عنوان افرادی که یا مسئول عملیات حسابرسی داخلی در شرکتهای بیمه هستند و یا از گزارشات و اقدامات حسابرسی داخلی شرکت بیمه برای ارزیابی کنترل داخلی و در نهایت مدیریت ریسک شرکت بیمه بهره‌برداری می‌نمایند.

گروه دوم جامعه آماری شامل کلیه حسابرسان مستقل شرکتهای بیمه و افراد خبره در رشته حسابداری هستند که از یک سو با حرفه حسابداری و حسابرسی آشنایی کامل دارند و از سوی دیگر به واسطه حسابرسی شرکتهای بیمه درباره وضعیت واحدهای حسابرسی داخلی این نوع شرکتهای آگاهی دارند.

روش تحقیق فاز صفر

ابزار گردآوری داده ها:

شاخص‌های استخراج شده در قالب پرسشنامه ۱۰ سوالی و هر سوال شامل پنج گزینه تنظیم شد.

اعتبارسنجی پرسشنامه

در این مطالعه با توجه به نو و بدیع بودن موضوع پژوهش و نبود پرسشنامه استاندارد شده‌ای در این زمینه، پرسشنامه مورد نیاز به شیوه محقق ساخته تدوین شد و روایی محتوایی و صوری پرسشنامه مورد تایید صاحب‌نظران قرار گرفت.

برای تایید پایایی پرسشنامه از معیار آلفای کرونباخ استفاده شد. در این تحقیق ضریب آلفای کرونباخ در دو مرحله برای پرسشنامه‌ها محاسبه شد و نتایج بدست آمده نشان داد که در هر دو مرحله ضریب آلفای کرونباخ مقداری بزرگتر از ۰.۹۱ بوده و پرسشنامه از پایایی قابل قبول برخوردار است.

روش تحقیق فاز صفر

شیوه کدگذاری:

در کدگذاری گزینه‌های هر یک از سوالات پرسشنامه، کد ۱ مربوط به ویژگی‌های سطح ابتدائی، کد ۲ مربوط به ویژگی‌های سطح زیرساختی، کد ۳ مربوط به ویژگی‌های سطح یکپارچه شده، کد ۴ مربوط به ویژگی‌های سطح مدیریت شده و کد ۵ مربوط به ویژگی‌های سطح حرفه‌ای تخصیص داده شد. بنابراین با توجه به این شیوه کدگذاری حداقل نمره هر پاسخ‌دهنده برای پرسشنامه تکمیل شده برابر ۱۰ امتیاز و حداکثر برابر ۵۰ امتیاز خواهد بود.

نتایج توصیفی

درصد	فراوانی	«وضعیت مدیریت حسابرسی داخلی در شرکت بیمه به چه صورتی است؟»	سطح
13.6	16	واحد حسابرسی داخلی در شرکت بیمه یک واحد سازمانی مستقل نیست و زیر مجموعه یکی از مدیریت‌های شرکت بیمه اداره می‌شود.	یک
65.3	77	مدیریت حسابرسی داخلی در شرکت بیمه به صورت یک واحد سازمانی زیر مجموعه یکی از معاونت‌ها برقرار است و توسعه نیافته و به صورت سنتی اداره می‌شود.	دو
11.9	14	مدیریت حسابرسی داخلی به عنوان یک مدیریت مستقل زیر مجموعه مدیر عامل در شرکت بیمه برقرار است و به صورت اصولی اداره می‌شود.	سه
7.6	9	مدیریت حسابرسی داخلی به عنوان یک واحد مستقل که به صورت اصولی اداره می‌شود یک بخش جدا ناپذیر مدیریت ریسک محسوب می‌شود و تحت نظارت هیات مدیره و کمیته حسابرسی می‌باشد.	چهار
1.7	2	ضمن دارا بودن خصوصیات بند ۴ مدیریت حسابرسی داخلی به عنوان یکی از بخش‌های اساسی شرکت بیمه محسوب می‌شود و درجه اهمیت مدیریت نسبت به آن بسیار بالاست به نحوی که در مورد تمامی مسائل شرکت بیمه اظهار نظر می‌نماید.	پنج
100	118	مجموع	

نتایج توصیفی

سطح	«فراهم بودن زیر ساخت‌های لازم برای حسابرسی داخلی در شرکت بیمه چگونه است؟»	فراوانی	درصد
یک	زیر ساخت‌های لازم برای حسابرسی داخلی فراهم نیست. (نیروی انسانی و بودجه)	27	22.9
دو	رویه‌ها، فرآیندها و رهنمودهای حسابرسی داخلی به صورت کلی همراه با زیر ساخت‌های اداری محدود برای تشکیل یک واحد حسابرسی داخلی در شرکت بیمه فراهم است	78	66.1
سه	سیاست‌ها، فرآیندها و رویه‌های حسابرسی داخلی به صورت جزئی تعریف و مستند شده است و با یکدیگر و سایر بخش‌های شرکت بیمه به صورت هماهنگ اجرا می‌شود	7	5.9
چهار	واحد حسابرسی یک شرکت بیمه، به خوبی اداره می‌شود به ترتیبی که مدیریت با ثبات دارد، برنامه حسابرسی و کمیته حسابرسی در تشکیلات شرکت بیمه در نظر گرفته شده است	5	4.2
پنج	واحد حسابرسی شرکت بیمه علاوه بر دارا بودن خصوصیات بند قبل در جهت یادگیری تلاش می‌نماید و مرتباً فرآیندها را بازبینی و نوآوری می‌نماید	1	.8
	مجموع	118	100

نتایج توصیفی

سطح	«مهارت‌ها و تجربیات افراد شاغل در واحد حسابرسی داخلی شرکت بیمه در چه سطحی است؟»	فراوانی	درصد
یک	افراد شاغل در واحد حسابرسی داخلی از مدارک تحصیلی و سوابق مرتبط با رشته حسابرسی و حسابداری برخوردار نیستند و یا سوابق آنها کافی برای اداره مناسب یک واحد حسابرسی بیمه نیست	27	22.9
دو	واحد حسابرسی داخلی شرکت بیمه بر مبنای صلاحیت و مهارت‌های افرادی خاص استوار است	80	67.8
سه	رویه‌های مناسب برای به کارگیری افراد حرفه‌ای در واحد حسابرسی داخلی در شرکت بیمه به خوبی فراهم است و افراد شاغل در مدیریت حسابرسی شرکت بیمه از تجربیات و تحصیلات مناسبی برای حسابرسی شرکت بیمه برخوردار هستند	5	4.2
چهار	توانایی افراد در واحد حسابرسی داخلی به نحوی است که می‌توانند در مدیریت ریسک شرکت بیمه، کمک موثری به مدیرست شرکت بیمه نمایند آنها علاوه بر تجربیات حرفه‌ای و تحصیلات از سوابق کار در شرکت‌های بیمه برخوردار هستند و یا حسابرسی داخلی شرکت بیمه از طریق قرارداد برون سپاری حسابرسی به یکی از موسسات حسابرسان مورد تأیید بیمه مرکزی (داخلی) واگذار شده است	5	4.2
پنج	مهارت در بین افراد شاغل در واحد حسابرسی داخلی شرکت بیمه در بالاترین سطح حرفه‌ای و تجربی (مرتبط با بیمه) است. اعضاء جامعه حسابداران رسمی، حسابرسان مستقل انجمن خبره و یا کسانی که مدارک حرفه‌ای بین المللی هستند در مدیریت حسابرسی شرکت بیمه مسئول و یا مشغول بکار هستند و یا حسابرسی داخلی شرکت بیمه به یکی از موسسات معتبر بین المللی حسابرسی (و یا نمایندگان آن در کشور) برون سپاری شده است	1	.8
	مجموع	118	100

نتایج توصیفی

سطح	«برنامه‌های حسابرسی شرکت‌های بیمه به چه نحوی تعیین شده است؟»	فراوانی	درصد
یک	برنامه‌ریزی حسابرسی داخلی به صورت موردی و ساختار نیافته صورت می‌گیرد	27	22.9
دو	برنامه‌ریزی حسابرسی داخلی به صورت موردی و بر اساس اولویت‌های مورد نظر مدیریت ارشد صورت می‌گیرد	77	65.3
سه	رویه و برنامه‌های حسابرسی داخلی شرکت بیمه به صورت کلی با استانداردهای حرفه حسابرسی مطابقت دارد و توسط کمیته حسابرسی تعیین می‌شود	8	6.8
چهار	برنامه‌های حسابرسی مطابق استانداردهای حسابرسی داخلی و براساس اصول مدیریت ریسک برنامه ریزی شده و در راستای اهداف کاهش ریسک‌های شرکت بیمه توسط اعضاء کمیته حسابرسی تعیین شده و پیگیری می‌شود	4	3.4
پنج	عملکرد واحد حسابرسی داخلی شرکت بیمه در سطح استانداردهای جهانی است	2	1.7
	مجموع	118	100

نتایج توصیفی

درصد	فراوانی	«چگونه عملکرد واحد مدیریت حسابرسی داخلی در شرکت بیمه مورد ارزیابی قرار می‌گیرد؟»	سطح
27.1	32	عملکرد حسابرسی داخلی از اهمیت بالای برخوردار نیست و مورد ارزیابی قرار داده نمی‌شود	یک
59.3	70	عملکرد و کیفیت حسابرسی داخلی مورد ارزیابی قرار داده می‌شود، ولی مدیریت در جهت اصلاح و پیشرفت آن اقدامات موثری انجام نمی‌دهد	دو
10.2	12	عملکرد حسابرسی داخلی مورد ارزیابی قرار داده می‌شود ولی شاخصی برای آن تعریف نشده است و اقدامات و برنامه ریزی موثری برای اصلاح فرآیندها و اصلاح عملکرد آن صورت نمی‌گیرد	سه
2.5	3	شاخص‌های مشخص و تعریف شده‌ای برای ارزیابی و سنجش کیفیت عملکرد واحد حسابرسی داخلی تعیین شده و برنامه مدونی برای اصلاح فرآیندهای آن تدوین و جاری است	چهار
.8	1	علاوه بر مورد ۴، معیارهای عملکرد سازمانی واحد حسابرسی داخلی و افراد شاغل در آن به نحوی تعیین شده اند که موجب هماهنگی آن با سایر بخش‌های شرکت بیمه می‌گردد و در گزارشات سالانه به آن پرداخته شده و مورد ارزیابی قرار داده می‌شود	پنج
100	118	مجموع	

نتایج توصیفی

درصد	فراوانی	«هدف واحد حسابرسی شرکت بیمه و نحوه تطبیق آن با اهداف استراتژیک شرکت چگونه است؟»	سطح
22.9	27	معمولاً "حسابرسی‌های داخلی به صورت انفرادی و متنوع صورت می‌گیرد و ارتباطی با اهداف استراتژیک شرکت ندارد	یک
64.4	76	عملیات حسابرسی در شرکت بیمه صرفاً "بر اساس الزامات قانونی انجام می‌شود و با اهداف استراتژیک شرکت مطابقت ندارد	دو
8.5	10	حسابرسی داخلی در شرکت بیمه در جهت و هم راستا با اهداف استراتژیک شرکت بیمه و مدیریت ریسک آن تلاش می‌نماید و مطابق با سیاست‌های تعیین شده توسط کمیته حسابرسی به عملیات حسابرسی داخلی می‌پردازد	سه
2.5	3	حسابرسی داخلی به عنوان واحدی شناخته می‌شود که از لحاظ سازمان اهمیت به سزائی داشته و کمک موثری در جهت اهداف سازمان می‌نماید	چهار
1.7	2	به عنوان یک وظیفه مهم حسابرسی داخلی به منظور کمک به دستیابی اهداف استراتژیک، از اطلاعات داخل و بیرون سازمان بهره‌برداری و گزارشات لازم را جهت اصلاح مسیر دستیابی به اهداف به هیات مدیره مستقیماً ارائه می‌نماید	پنج
100	118	مجموع	

نتایج توصیفی

سطح	«کیفیت کار حسابرسی داخلی با نیروهای فعال در واحد حسابرسی داخلی شرکت بیمه چه ارتباطی دارد؟»	فراوانی	درصد
یک	نتایج حسابرسی داخلی در این سطح به مهارت‌های شخصی حسابرسان داخلی و موفقیت آنها در سازمان وابسته است	38	32.2
دو	مهارت‌های شخصی پرسنل واحد حسابرسی توسعه یافته و پرسنل ماهر در امور حسابرسی بیمه شناسایی و استخدام شده اند ولی فاقد ساختار منسجم و حمایت شده است	65	55.1
سه	حسابرسی داخلی دارای ساختار سازمانی است که دارای توانایی کار تیمی و فنی رسیدگی به امور بیمه هستند و پرسنل از مهارت‌های مناسبی در رشته حسابرسی و بیمه برخوردار هستند	10	8.5
چهار	سازمان و افراد حسابرسی داخلی شرکت بیمه دارای سطحی از مهارت هستند که می‌تواند به مدیریت در امر توسعه شرکت و دستیابی به اهداف کمک کنند و فعالیت‌های واحد حسابرسی داخلی جنبه‌های اصولی حرفه حسابرسی و بیمه را پشتیبانی می‌نماید	2	1.7
پنج	اعضاء هیات مدیره شرکت بیمه (رهبران سازمان) اعتقاد دارند که حسابرسی داخلی باید در عالی ترین سطح حرفه‌ای در شرکت بیمه جاری شود	3	2.5
	مجموع	118	100

نتایج توصیفی

سطح	«بودجه حسابرسی داخلی در شرکت بیمه (از لحاظ منابع انسانی و مالی) در مقایسه با سایر بخش‌ها به چه میزان است؟»	فراوانی	درصد
یک	بودجه حسابرسی داخلی به صورت محدود و صرفاً بر اساس نیاز مدیریتی تصویب میشود و در مقایسه با سایر مدیریت‌ها بسیار محدود و قابل مقایسه نیست	46	39.0
دو	واحد حسابرسی داخلی دارای بودجه و ساختار تصویب شده‌ای است ولی نسبت به سایر بخش‌های شرکت بیمه به خصوص بخش‌های فنی از اهمیت و امکانات کمتری برخوردار است	59	50.0
سه	واحد حسابرسی داخلی شرکت بیمه هم تراز سایر بخش‌های شرکت مانند بخش‌های فنی یک شرکت بیمه از امکانات برخوردار است	9	7.6
چهار	علاوه بر امکانات بند سوم، مدیریت حسابرسی داخلی امکان مالی واگذاری بخشی از کار را به افراد خبره و حرفه‌ای خارج از شرکت دارد	3	2.5
پنج	مدیریت حسابرسی داخلی به عنوان یک بخش با اهمیت شرکت بیمه بخش عمده‌ای از کار خود را از طریق برون سپاری به موسسات حرفه با نظارت کادر مجرب داخلی انجام میدهد و مدیریت عالی شرکت برای پرداخت اینگونه هزینه‌ها بودجه مناسب و جداگانه در نظر گرفته است	1	.8
	مجموع	118	100

نتایج توصیفی

سطح	«وضعیت کمیته حسابرسی داخلی در شرکت بیمه چگونه است؟»	فراوانی	درصد
یک	شرکت فاقد کمیته حسابرسی است و صرفاً " موارد حسابرسی داخلی و یا بازرسی به صورت موردی از طریق مدیران شرکت سفارش داده می‌شود	46	39.0
دو	شرکت با توجه به الزامات قانونی دارای کمیته حسابرسی است، ولی جلسات آن بطور منظم برگزار نمی‌شود و واحد حسابرسی داخلی تحت نظارت آن کمیته انجام وظیفه نمی‌نماید	53	44.9
سه	شرکت دارای کمیته حسابرسی است که توسط یکی از اعضای مستقل هیات مدیره اداره می‌شود و واحد حسابرسی داخلی گزارشات خود را به این کمیته ارائه می‌نماید و بر اساس برنامه‌های آن فعالیت می‌نماید	13	11.0
چهار	شرکت دارای کمیته حسابرسی با مسئولیت یکی از اعضای هیات مدیره مستقل است و حداقل نیمی از اعضای آن سابقه حرفه‌ای مناسبی در امر حسابرسی دارند و واحد حسابرسی داخلی مستقیماً با این کمیته کار می‌کند و تحت نظارت مدیریت شرکت بیمه نیست	6	5.1
پنج	علاو بر خصوصیات بند چهارم، کمیته حسابرسی در سطح حرفه‌ای و استانداردهای بین المللی اداره می‌گردد	0	0.0
	مجموع	118	100

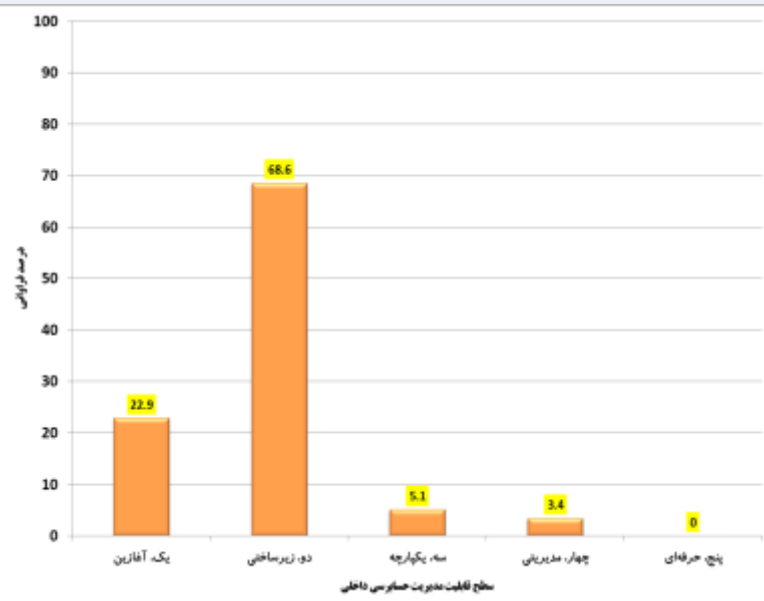

نتایج توصیفی

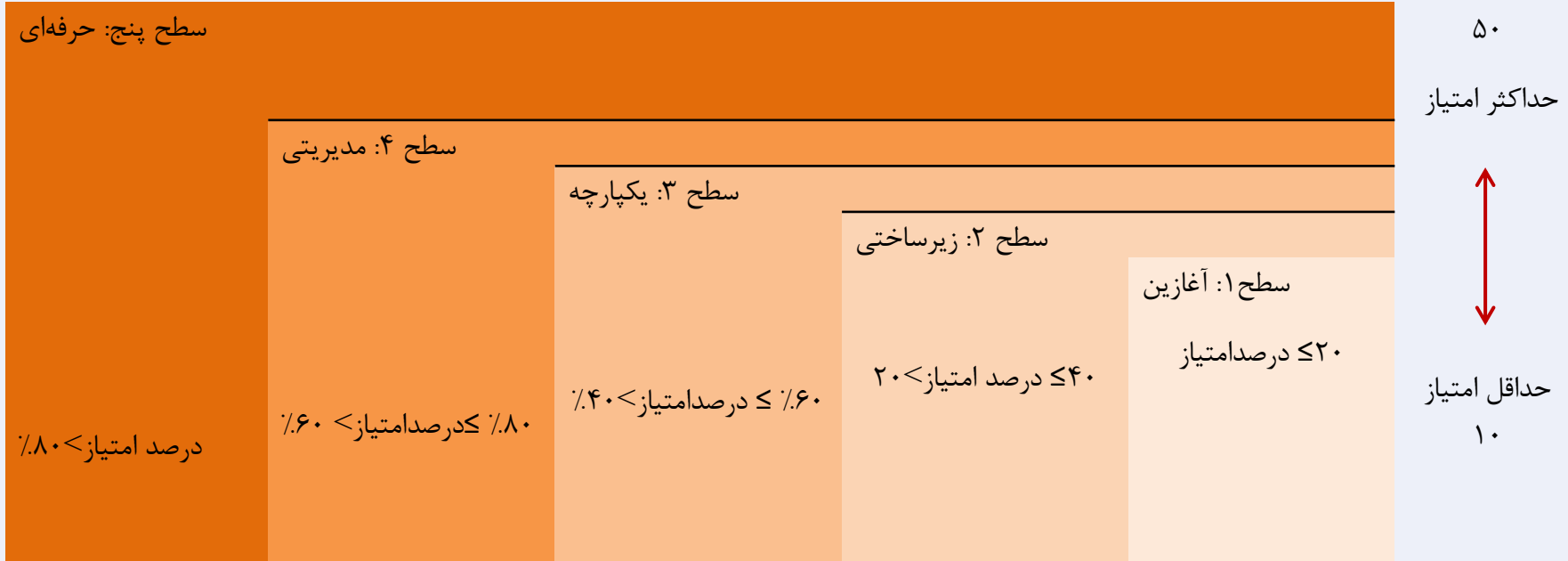
سطح	وضعیت مطابقت عملیات حسابرسی داخلی شرکت بیمه با استانداردهای حسابرسی داخلی چگونه است؟»	فراوانی	درصد
یک	توجهی به روش‌های استاندارد حسابرسی داخلی نمی‌شود و حسابرسی داخلی صرفاً به صورت موردی و بر اساس بررسی اسناد و مدارک صورت می‌گیرد	84	71.8
دو	انجام عملیات حسابرسی داخلی مطابقت جزئی با استانداردهای حسابرسی داخلی دارد	17	14.5
سه	رویه‌های حسابرسی داخلی به صورت کلی با استانداردها مطابقت دارد	13	11.1
چهار	بر رعایت استاندارد حسابرسی داخلی نظارت عالی از سوی هیات مدیره و کمیته حسابرسی صورت می‌گیرد	3	2.6
پنج	حسابرسی داخلی در بالاترین سطح و استاندارد بین‌المللی صورت می‌گیرد و افراد شاغل در واحد حسابرسی داخلی از افراد خبره حرفه حسابرسی بوده و بعضی از اعضای کمیته حسابرسی دارای مدارک و مدارج حرفه‌ای حسابرسی هستند.	0	0.0
	مجموع	117	100

جمع بندی نتایج توصیفی

سطح	«تعیین سطح حسابرسی داخلی»	فراوانی	درصد
یک	آغازین (ابتدایی)	27	22.9
دو	زیرساختی	81	68.6
سه	یکپارچه شده	6	5.1
چهار	مدیریت شده	4	3.4
پنج	حرفه‌ای (بهینه شده)	0	0.0
مجموع		118	100

نتایج تحلیلی

بر اساس شاخص میانگین درصد امتیاز قابلیت حسابرسی داخلی برابر **۳۷.۵ درصد** محاسبه شده است که با توجه به مدل قابلیت مدیریت حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه **در سطح دو یعنی سطح زیرساختی** قرار می‌گیرد. شاخص میانه با مقدار ۳۶ نیز تایید کننده این موضوع می‌باشد.

37.5

درصد امتیاز قابلیت حسابرسی داخلی

تشریح وضعیت عمومی فعلی حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه

- ❖ رویه‌ها، فرآیندها و رهنمودهای حسابرسی داخلی به صورت کلی همراه با زیر ساخت‌های اداری محدود برای تشکیل یک واحد حسابرسی داخلی در شرکت‌های بیمه ایرانی فراهم است.
- ❖ واحد حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه بر مبنای صلاحیت و مهارت‌های افرادی خاص استوار است. به این ترتیب که فرد مسئول در واحد حسابرسی داخلی با توجه به توانایی‌ها و تجربه قبلی و تحصیلات نسبت به انجام امور حسابرسی اقدام می‌نماید.

تشریح وضعیت عمومی فعلی حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه

❖ به صورت عمومی مدیریت حسابرسی داخلی در شرکت بیمه به صورت یک واحد سازمانی زیر مجموعه یکی از معاونت‌ها برقرار است ولی توسعه نیافته و به صورت سنتی اداره می‌شود. البته در اکثر نمودارهای سازمانی شرکت‌های بیمه واحد حسابرسی داخلی یکی از مدیریت‌های مستقل زیرمجموعه مدیرعامل است، ولی در عمل به دلیل مشغله زیاد مدیران عامل شرکت‌های بیمه، تحت نظارت یکی از معاونین و یا قائم مقام شرکت بیمه سرپرستی می‌شود.

تشریح وضعیت عمومی فعلی حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه

❖ برنامه ریزی حسابرسی داخلی به صورت موردی و بر اساس اولویت‌های مورد نظر مدیریت ارشد صورت می‌گیرد و معمولاً بر اساس رویدادهایی که منجر به گزارش تخلفات و نارسایی‌های صورت گرفته در شرکت بیمه، از واحد حسابرسی داخلی شرکت بیمه خواسته می‌شود در مورد آن رسیدگی و ابتدا نسبت به صحت گزارش اظهار نظر و سپس موارد را برای پیگیری‌های بعدی شامل رفع مشکلات فنی و مالی و یا حقوقی به آن واحدها ارسال می‌گردد.

تشریح وضعیت عمومی فعلی حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه

❖ هرچند تحقیق انجام شده نشان داد که به صورت کلی عملکرد و کیفیت حسابرسی داخلی مورد ارزیابی قرار داده می‌شود، و مدیریت در جهت اصلاح و پیشرفت آن اقدامات موثری انجام نمی‌دهد، ولی آنچه مسلم است بررسی عملکرد واحدهای حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه به نحوی نیست که کیفیت گزارشات و همراستا بودن فعالیت‌های واحد حسابرسی داخلی با اهداف استراتژیک شرکت تطبیق داده شود، بیشتر ارزیابی‌ها مربوط به ارزیابی عملکرد پرسنل واحد حسابرسی داخلی است که توسط مسئول واحد و یا معاون و مدیرعامل شرکت صورت می‌گیرد.

تشریح وضعیت عمومی فعلی حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

❖ عملیات حسابرسی در شرکت بیمه صرفاً بر اساس الزامات قانونی انجام می‌شود و با اهداف استراتژیک شرکت مطابقت ندارد و اغلب شرکتهای بیمه در نمودار سازمانی خود واحد حسابرسی را دارا هستند ولی برنامه مدونی برای حسابرسی داخلی خود تدارک ندیده‌اند.

تشریح وضعیت عمومی فعلی حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه

❖ مهارت‌های شخصی پرسنل واحد حسابرسی توسعه یافته و پرسنل ماهر در امور حسابرسی بیمه، شناسایی و استخدام شده‌اند ولی واحدهای حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه فاقد ساختار منسجم و حمایت شده است. این واحدها تشکیل شده اند از افرادی که دارای مدارک مرتبط با رشته حسابداری و بعضا از سوابق کاری در شرکت‌های حسابرسی و واحدهای مالی شرکت‌های بیمه برخوردارند. این موضوع پتانسیل مناسبی را برای ارتقاء سطح حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه فراهم می‌نماید.

تشریح وضعیت عمومی فعلی حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

- ❖ واحدهای حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه دارای بودجه و ساختار تصویب شدهای هستند ولی نسبت به سایر بخشهای شرکت بیمه به ویژه بخشهای فنی از اهمیت و امکانات کمتری برخوردارند.
- ❖ شرکتهای بیمه با عنایت به اینکه سهامی عام هستند (به غیر از بیمه ایران) و سهام اغلب آنها در بورس و فرا بورس داد و ستد می‌گردد و با توجه به الزامات قانونی دارای کمیته حسابرسی هستند، ولی جلسات این کمیته‌ها بطور منظم برگزار نمی‌شود و اصولاً " واحد حسابرسی داخلی تحت نظارت آن کمیته انجام وظیفه نمی‌نماید.
- ❖ انجام عملیات حسابرسی داخلی در شرکتهای بیمه مطابقت جزئی با استانداردهای حسابرسی داخلی دارد.

بخش ۳: تطبیق ساختار کنترل های داخلی شرکت های بیمه با چارچوب کوزو

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر کارشناسان و خبرگان حوزه حسابرسی داخلی در کارگروه تخصصی

❖ (۱) سطح تعیین شده در فاز صفر این پروژه، سطحی معقول برای قابلیت حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه است و

تعداد کمی این سطح را بالاتر از وضعیت فعلی حسابرسی داخلی صنعت بیمه می‌دانستند و اعتقاد داشتند که در

بعضی از شرکتهای بیمه قابلیت ذکر شده در سطح دوم مدل قابلیت حسابرسی، وجود ندارد و سطح آنها در سطح

مقدماتی مدل قرار می‌گیرد. در نهایت با عنایت به نظر اکثریت و تحقیقات انجام شده در فاز صفر، سطح دوم و یا

زیر ساختی، وضعیت قابلیت حسابرسی داخلی فعلی شرکتهای بیمه تشخیص داده شد.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر کارشناسان و خبرگان حوزه حسابرسی داخلی در کارگروه تخصصی

❖ (۲) در مورد سطح مطلوب قابلیت حسابرسی شرکتهای بیمه در جلسات کارشناسی بحث و تبادل نظر شد و در نهایت خصوصیات سطح سوم مدل قابلیت یا سطح یکپارچه حداقل الزامات برای حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه تشخیص داده شد و تاکید گردید شرکتهای بیمه برای ارزیابی و اطمینان بخشی کنترلهای داخلی به مدیریت ارشد میبایست قابلیت حسابرسی داخلی خود را به سطحهای بالاتر ارتقاء دهند، ولی آنچه مسلم است داشتن حداقل قابلیت سطح سوم الزامی خواهد بود و مقام ناظر می تواند با توجه به شرایط و امکانات شرکتهای بیمه، آنها را موظف به رعایت آن نماید.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر کارشناسان و خبرگان حوزه حسابرسی داخلی در کارگروه تخصصی

❖ خصوصیات این سطح تا حد قابل قبولی نیازهای شرکتهای بیمه و بیمه مرکزی را در مورد واحدهای حسابرسی داخلی تامین می نماید و شرایط آن به گونه ای است که با توجه به نیروی انسانی شرکتهای بیمه و نحوه اداره آن، برپاسازی واحد حسابرسی داخلی و کمیته حسابرسی، در شرکتهای بیمه امکان پذیر است.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر کارشناسان و خبرگان حوزه حسابرسی داخلی در کارگروه تخصصی

❖ (۳) موضوع استفاده از چارچوب کنترل داخلی یکپارچه کوزو برای ارزیابی کنترل داخلی در شرکتهای بیمه در دستورالعمل حسابرسی داخلی این شرکتها در جلسات کارشناسی مطرح گردید. اعضا اعتقاد داشتند بحث کنترل داخلی، حسابرسی داخلی و مدیریت ریسک موضوعات جداگانهای هستند که در پیادهسازی حاکمیت شرکتی مناسب و دستیابی به اهداف شرکت به صورتهای مختلف، نقشهای متفاوتی ایفا می نمایند.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر کارشناسان و خبرگان حوزه حسابرسی داخلی در کارگروه تخصصی

- ❖ کنترل‌های داخلی در سراسر شرکت و در کلیه عملیات، جاری هستند و بر اساس اولویتهای تعیین شده توسط مدیریت ریسک در یک سازمان با شدت و کیفیت متفاوت اجرا می‌شوند و این اطمینان را حاصل می‌نمایند که سازمان در جهت دستیابی به هدف، مسیر مناسبی را با کاهش ریسک‌ها در جهت حفظ منابع و تامین خواسته ذینفعان شرکت طی می‌نماید
- ❖ حسابرسی داخلی می‌تواند بر اساس گزارش مدیریت ریسک، کنترل‌های داخلی اثر بخشی را به شرکت تجویز نماید.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر اعضای کارگروه تخصصی در مورد قابلیت حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه در سطح سوم

(۱) مدیریت حسابرسی داخلی شرکت بیمه می‌بایست به عنوان یک مدیریت مستقل زیرمجموعه مدیر عامل در شرکت

بیمه دایر و به صورت اصولی اداره شود. در هر صورت گزارشات حسابرسی داخلی برای کمیته حسابرسی تحت نظر

هیات مدیره ارسال و مورد رسیدگی قرار می‌گیرد.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه

اجماع نظر اعضای کارگروه تخصصی در مورد قابلیت حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه در سطح سوم

۲) سیاست‌ها، فرآیندها و رویه‌های حسابرسی داخلی در شرکت بیمه می‌بایست به صورت جزئی تعریف و مستند شوند و به عبارتی برنامه حسابرسی داخلی شرکت بیمه باید به گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که کلیه فرآیندهای شرکت بیمه به جهت کسب اطمینان از اثر بخش بودن کنترل‌های داخلی بر اساس استانداردهای حسابرسی داخلی مورد حسابرسی قرار گیرند.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه

- اجماع نظر اعضای کارگروه تخصصی در مورد قابلیت حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه در سطح سوم
- ❖ حسابرسی داخلی باید اطمینان بخشی دهد که کنترل‌های داخلی هر یک از فرآیندهای شرکت بیمه خصوصاً در بخش‌های صدور و خسارت، به صورت هماهنگ اجرا می‌شوند.
  - ❖ حسابرسی داخلی می‌بایست فرآیندهای صدور و خسارت در ستاد و شعب شرکت‌های بیمه را به صورت جداگانه حسابرسی نماید تا مطمئن شود، این فرآیندها به خوبی اجرا می‌گردند و یا خیر.
  - ❖ کسب اطمینان معقول از اجرای قوانین بیمه‌گری و استانداردها، در فرآیندها و آئین‌نامه و نیز اطمینان از صحت گزارشات تهیه شده توسط امور مالی و سایر بخش‌های شرکت که مبنای تصمیم‌گیری برای دستیابی به اهداف است، در زمره وظایف حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه محسوب می‌شود.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر اعضای کارگروه تخصصی در مورد قابلیت حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه در سطح سوم

۳) در شرکت بیمه باید رویه‌های مناسب برای به کارگیری افراد حرفه‌ای در واحد حسابرسی داخلی به خوبی فراهم شود. افراد شاغل در مدیریت حسابرسی شرکت بیمه می‌بایست از تجربیات، تحصیلات و دانش و مهارت مناسبی برای حسابرسی شرکت بیمه برخوردار باشند.

❖ امکان انعقاد قرارداد با افراد حرفه‌ای خارج از شرکت بیمه برای انجام امور حسابرسی داخلی می‌بایست فراهم باشد. با توجه به تخصصی بودن عملیات شرکتهای بیمه، افرادی که می‌خواهند در واحدهای حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه مسئولیت مدیریت آن بخش را بپذیرند و یا افرادی که از خارج از سازمان (حقیقی و حقوقی) در قالب قرارداد برون‌سپاری و هم‌سپاری قصد حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه را دارند، می‌بایست صلاحیت آنها قبلاً توسط بیمه مرکزی جمهوری اسلامی تأیید شود.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر اعضای کارگروه تخصصی در مورد قابلیت حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه در سطح سوم

۴) رویه و برنامه‌های حسابرسی داخلی شرکت بیمه می‌بایست با استانداردهای حسابرسی داخلی مصوب انجمن بین‌المللی حسابرسان داخلی مطابقت داشته و توسط کمیته حسابرسی تعیین گردد. این رویه‌ها علاوه بر در نظر گرفتن موازین استاندارد عمومی باید به نحوی تعیین گردند که قوانین و مقررات ویژه صنعت بیمه را در نظر بگیرند. اطمینان در اجرای قوانین و اصول بیمه‌گری نکته مهمی در صحت طراحی این فرآیندها است که می‌بایست توسط کمیته

حسابرسی برای آن برنامه‌ریزی شود.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر اعضای کارگروه تخصصی در مورد قابلیت حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه در سطح سوم

۵) عملکرد حسابرسی داخلی شرکت بیمه می‌بایست توسط کمیته حسابرسی داخلی مورد ارزیابی قرار داده شود و شاخص‌هایی برای کیفیت آن توسط کمیته تعریف شود. کمیته حسابرسی شرکت بیمه می‌بایست برنامه‌ریزی موثری برای ارزیابی عملکرد مدیریت و رویه‌های حسابرسی و بهبود آن، تصویب نماید. (به خاطر اهمیت این بخش این خصوصیت فراتر از سطح سوم و در سطح چهارم و پنجم مدل قابلیت حسابرسی در نظر گرفته شده است).

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر اعضای کارگروه تخصصی در مورد قابلیت حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه در سطح سوم

۶) مدیریت حسابرسی داخلی در شرکت بیمه می‌بایست در جهت و هم راستا با اهداف استراتژیک شرکت بیمه و

برنامه‌ریزی کمیته ریسک و مدیریت ریسک آن تلاش نماید و باید مطابق با سیاست‌های تعیین شده توسط کمیته

حسابرسی به عملیات حسابرسی داخلی بپردازد. این سیاست‌ها باید علاوه بر اهداف استراتژیک شرکت، اهداف کلی

صنعت بیمه و سیاست‌های بیمه مرکزی را در نظر بگیرد. به عبارتی عوامل بیرونی شرکت و سیاست‌های صنعت بیمه

و تصمیمات سندیکایی تاثیر قابل ملاحظه‌ای در تامین اهداف داخلی شرکت بیمه خواهد داشت که می‌بایست توسط

کمیته حسابرسی مورد نظر قرار داده شود.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر اعضای کارگروه تخصصی در مورد قابلیت حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه در سطح سوم

۷) حسابرسی داخلی شرکت بیمه باید دارای ساختار سازمانی باشد که توانایی کار تیمی و فنی در هنگام رسیدگی به امور بیمه را داشته باشد و پرسنل آن می‌بایست از مهارت‌های مناسبی در رشته حسابرسی و امور بیمه برخوردار باشند. در صورت تصمیم هیات مدیره، بر اساس پیشنهاد کمیته حسابرسی شرکت بیمه به برون سپاری کار حسابرسی داخلی، باید این اطمینان توسط کمیته حسابرسی از قابلیت و توانایی پیمانکار حاصل گردد و حتماً از خدمات اشخاص حقیقی و حقوقی مورد تأیید بیمه مرکزی برای انجام عملیات حسابرسی داخلی شرکت بیمه، استفاده شود.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر اعضای کارگروه تخصصی در مورد قابلیت حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه در سطح سوم

۸) جایگاه مدیریت حسابرسی داخلی در ساختار سازمانی شرکت بیمه می‌بایست حداقل هم تراز سایر بخش‌های شرکت مانند بخش‌های فنی یک شرکت بیمه دارای امکانات و بودجه باشد. شرکتهای بیمه با توجه به تمرکز خدمات اصلی در بخش‌های فنی، مالی و فناوری اطلاعات، بیشتر انرژی و منابع خود را صرف این بخش‌ها می‌نمایند و از نظر مدیریت ارشد شرکت، این مدیریت‌ها از اهمیت بیشتری نسبت به بخش‌های دیگر برخوردار هستند که می‌بایست اهمیت واحد حسابرسی داخلی هم تراز سایر بخش‌های مهم در شرکتهای بیمه نهادینه گردد.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر اعضای کارگروه تخصصی در مورد قابلیت حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه در سطح سوم

۹) حسابرسی داخلی شرکت بیمه باید دارای ساختار سازمانی مناسب در مقایسه با شرایط سایر مدیریتها و شعب،

فرآیندهای شرکت بیمه، تعداد کارکنان باشد تا بتواند به گونه‌ای عمل نماید که پاسخگوی ارزیابی کنترل‌های داخلی

شرکت، کنترل حوزه فناوری و اطلاعات و سیستم‌های اطلاعاتی شرکت بیمه را داشته باشد. برای اجرای مناسب این

وظیفه می‌توان از افراد متخصص در حوزه بیمه، حسابرسی و فن آوری اطلاعات استفاده نمود.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر اعضای کارگروه تخصصی در مورد قابلیت حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه در سطح سوم

۱۰) هیات مدیره شرکت بیمه موظف است، نسبت به برقراری کمیته حسابرسی شرکت بیمه اقدام نماید. این کمیته میبایست توسط یکی از اعضای مستقل هیات مدیره که دارای تحصیلات و سوابق مالی است اداره شود. واحد حسابرسی داخلی تحت نظارت این کمیته اداره خواهد شد و صرفاً امورات اداری آن تحت نظارت مدیرعامل خواهد بود. گزارشات مدیریت حسابرسی داخلی شرکت بیمه میبایست به این کمیته ارائه شود. مدیریت حسابرسی داخلی میبایست بر اساس برنامههای تعیین شده توسط کمیته حسابرسی فعالیت نماید.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر اعضای کارگروه تخصصی در مورد قابلیت حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه در سطح سوم

۱۰) سایر اعضای کمیته حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه را افرادی مطلع در امور مالی، بیمه، ریسک و حسابرسی تشکیل می‌دهند. حضور فردی مسلط به امور بیمه‌ای و دارای سوابق خدمت در بخش‌های عملیاتی بیمه برای رسیدگی و اظهار نظر در مورد فرآیندهای صدور، خسارت و پیروی از اصول بیمه‌گری و قوانین بیمه الزامی است. از جمله وظایف دیگر کمیته حسابرسی اظهار نظر نسبت به صورت‌های مالی، گزارشات توانگری، گزارشات اکچوئری، انتخاب بازرس و بررسی گزارشات حسابرسان مستقل و نیز پیشنهاد حسابرس مستقل به مجمع برای انتخاب آن است.

سطح قابل قبول حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه

اجماع نظر اعضای کارگروه تخصصی در مورد قابلیت حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه در سطح سوم

۱۱) در شرکتهای بیمه رویههای حسابرسی داخلی میبایست به صورت کلی با استانداردهای حسابرسی داخلی و مقررات تعیین شده از سوی مقام ناظر (بیمه مرکزی) مطابقت داشته باشد. بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان ناظر صنعت بیمه بر اساس اهداف خود باید این اطمینان را از اداره مناسب شرکتهای بیمه و کیفیت مناسب کنترلهای داخلی آنها حاصل نماید، تعیین دستورالعمل حسابرسی داخلی شرکتهای بیمه و سایر آئیننامههایی که منجر به تقویت و اثربخشی کنترلهای داخلی میگردد، الزاماتی هستند که توسط شرکتهای بیمه میبایست در امور حسابرسی داخلی رعایت شوند که توسط بیمه مرکزی ابلاغ و اعضای هیات مدیره و مدیر عامل برای اجرای مناسب آن مسئولیت خواهند داشت.

معرفی چارچوب کوزو

لزوم انتخاب چارچوب

- ❖ برای تدوین دستورالعمل حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه نیاز به تعریف کنترل‌های داخلی و چارچوب کنترل داخلی کوزو متناسب با شرکت‌های بیمه محرز است.
- ❖ آخرین چارچوب کنترل داخلی کوزو COSO که در سال ۲۰۱۳ مورد بازبینی قرار گرفته، مبنای اصلی اجرای این بخش قرار داده شده است.
- ❖ این مدل که یک چارچوب عمومی و پذیرفته شده بین‌المللی برای اجرای یک سیستم کنترل داخلی مناسب برای شرکت‌ها است، چارچوبی را به شرکت‌ها ارائه می‌نماید تا با رعایت اجزاء و اصول آن سیستم کنترل داخلی خود را پیاده‌سازی و ارزیابی نمایند.

معرفی چارچوب کوزو

چارچوب کوزو در تمام دنیا با یک شکل مکعب شکل که شامل سه وجه است تشریح می‌گردد و اهداف سازمان را از

سه جنبه تشریح می‌نماید.

اهداف عبارت است از آنچه که سازمان می‌خواهد به آن برسد و اجزا سازمان بر اساس نیازمندی‌های رسیدن به این

اهداف در سطوح مختلف سازمانی تعیین شده‌اند.

چارچوب کنترل‌های داخلی شامل ۱۷ اصل

است که از آنها برای طراحی، پیاده سازی و

ارزیابی اثربخشی کنترل‌های داخلی استفاده

می‌شود.

اصول هدفه گانه مدل كوزو

اجزای اصلی	اصول	محیط کنترلی	ارزیابی ریسک	فعالیت‌های کنترلی	اطلاعات و ارتباطات & Information Communication	نظارت بر فعالیت ها Monitoring Activites
محیط کنترلی	۱ اثبات تعهد به صداقت و ارزش های اخلاقی	Demonstarates commitment to integrity and ethical value				
	۲ کوشش و متعهد بودن به پاسخگویی	Exercies oversight responsibility				
	۳ استقرار ساختاری برای تفویض اختیار و پاسخگویی	Establishes structure , authority and responsibility				
	۴ اثبات تعهد به شایسته سالاری	Demonstarates commitment to competence				
	۵ تقویت و حمایت از پاسخگویی	Enforces accountability				
ارزیابی ریسک	۶ شناسایی اهدافی که متناسب با توانائی ها است	Specifies suitable subjective				
	۷ شناسایی و تحلیل ریسک	Identifies and analyzes risk				
	۸ برآورد و پیش بینی ریسک تقلب	Assesses fraud risk				
	۹ شناسایی و تحلیل تغییرات عمده	Identifies and analyzes significant change				
فناوری های کنترلی	۱۰ انتخاب و توسعه فعالیت‌های کنترلی	Selects and develops control activities				
	۱۱ انتخاب و توسعه فن آورهاها برای کنترل های عمومی	Selects and develops general control over technology				
	۱۲ استقرار سیاست ها و روش ها برای کنترل های داخلی	Deploys through policies and procedures				
اطلاعات و ارتباطات	۱۳ استفاده از اطلاعات مرتبط	Uses relevent information				
	۱۴ برقراری ارتباط داخلی برای انتقال اطلاعات کنترل های داخلی	Communicates internally				
نظارت بر فعالیت ها	۱۵ برقراری ارتباط برون سازمانی برای انتقال اطلاعات کنترل های داخلی	Communicates externally				
	۱۶ انتخاب و توسعه روش های مداوم و جداگانه برای ارزیابی کنترل های داخلی	Conducts ongoing and/or separate evaluation				
	۱۷ برآورد و انتقال اطلاعات کمبودهای و کاستی های کنترل داخلی	Evaluates and communicates deficiencies				

معرفی چارچوب کوزو

مطابقت کنترل داخلی در صنعت بیمه با چارچوب کوزو

- ❖ مطابقت سیستم کنترل داخلی صنعت بیمه با چارچوب کنترل داخلی یکپارچه کوزو ۲۰۱۳ که یک چارچوب بین‌المللی پذیرفته شده به منظور استقرار واحد حسابرسی داخلی برای ارزیابی کنترل‌های داخلی است و قابلیت بکارگیری برای تمام شرکت‌ها و سازمان‌ها را دارد، می‌تواند منجر به تهیه طراحی یک چارچوب حسابرسی داخلی برای شرکت‌های بیمه گردد که توانایی ارزیابی اطمینان بخش را داشته باشند.
- ❖ توجه به این نکته که وظیفه اصلی حسابرسان داخلی در شرکت‌های بیمه، مشاوره و اطمینان‌بخشی در خصوص اثربخش بودن کنترل‌های داخلی در راستای تحقق اهداف این نوع شرکت‌ها است، می‌توان در راستای تحقق هدف اصلی حسابرسی داخلی در خصوص ارزیابی کنترل داخلی صنعت بیمه، از این چارچوب کنترل داخلی برای تهیه دستورالعمل حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه استفاده نمود.

۱. محیط کنترلی در صنعت بیمه

- ❖ همانطور که در اجزای چارچوب کوزو مشخص شده محیط کنترلی مجموعه‌ای از استانداردها، فرآیندها و ساختارها هستند که پایه و اساس کنترل داخلی در سازمان‌ها را تشکیل می‌دهند.
- ❖ شرکت‌های بیمه علاوه بر رعایت شرایط عمومی یک شرکت تجاری سهامی عام (شرکت‌های بیمه می‌بایست بر اساس قانون تاسیس بیمه مرکزی ج.ا.ا و آئین نامه ۴۰ مصوب شورای عالی بیمه به صورت سهامی عام دایر شوند) می‌بایست موازین خاص وضع شده از سوی مقام ناظر (بیمه مرکزی) را نیز رعایت نمایند، از این‌رو محیط کنترلی این صنعت حساس تر است.

معرفی چارچوب کوزو

۱. محیط کنترلی در صنعت بیمه

- اصل اول کوزو در صنعت بیمه: اثبات تعهد به صداقت و ارزشهای اخلاقی
- اصل دوم کوزو در صنعت بیمه: کوشش و متعهد بودن به پاسخگویی
- اصل سوم کوزو در صنعت بیمه: استقرار ساختاری برای تفویض اختیار و پاسخگویی
- اصل چهارم کوزو در صنعت بیمه: اثبات تعهد به شایسته سالاری
- اصل پنجم کوزو در صنعت بیمه: تقویت و حمایت از پاسخگویی

معرفی چارچوب کوزو

۲. ارزیابی ریسک در صنعت بیمه

❖ اساس ایجاد شرکت‌های بیمه و بوجود آمدن کسب و کاری به عنوان بیمه، ریسک است و ارزیابی آن برای

شرکت‌های بیمه از هر شرکت دیگری مهم تر و حیاتی تر است.

❖ ارزیابی ریسک به مفهوم فرایندی پویا و تکرار پذیر برای شناسایی و تجزیه و تحلیل خطرات و ریسک‌های موجود

در مسیر دستیابی به اهداف یک سازمان، است. در شرکت‌های بیمه به عنوان سازمان‌هایی که برای تقبل ریسک و

انتقال آن بر پا شده‌اند، این موضوع از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

معرفی چارچوب کوزو

۲. ارزیابی ریسک در صنعت بیمه

- اصل ششم کوزو در صنعت بیمه: شناسایی اهدافی که متناسب با توانایی هاست
- اصل هفتم کوزو در صنعت بیمه: شناسایی و تحلیل ریسک
- اصل هشتم کوزو در صنعت بیمه: برآورد و پیش بینی ریسک تقلب
- اصل نهم کوزو در صنعت بیمه: شناسایی و تحلیل تغییرات عمده

معرفی چارچوب کوزو

۳. فعالیتهای کنترلی در صنعت بیمه

❖ این بخش که شامل اقدامات، سیاستها و روشهای یک سازمان برای کمک به حصول اطمینان از اجرا شدن دقیق رویهها، فرآیندها و دستورات مدیریت است، در صنعت بیمه که اساس آن مواجهه و پذیرش ریسک است، از اهمیت مضاعفی برخوردار است.

❖ در شرکتهای بیمه به عنوان کسب و کارهای با تراکنشهای مالی بالا فعالیتهای کنترلی در سطوح مختلف پیچیدگیهای خاصی دارند که اجرای مناسب آن نیازمند مهارت ویژه است. فعالیتهای کنترلی باید در شرکتهای بیمه با توجه به ویژگیهای این صنعت طراحی و پیاده شوند و شرکتهای بیمه برای ایجاد اطمینان از اجرای اصول و موازین بیمه گری و انجام عملیات مطابق قوانین و مقررات، نیازمند فعالیتهای کنترلی قوی و موثرتری هستند که حسابرسی داخلی میبایست در گزارشات خود به آن دقت نموده و موارد نقص آنها را به همراه پیشنهاد اصلاحی به کمیته حسابرسی گزارش نماید.

معرفی چارچوب کوزو

۳. فعالیتهای کنترلی در صنعت بیمه

- اصل دهم کوزو در صنعت بیمه: انتخاب و توسعه فعالیت های کنترلی
- اصل یازدهم کوزو در صنعت بیمه: انتخاب و توسعه فناوری ها برای کنترل های عمومی
- اصل دوازدهم کوزو در صنعت بیمه: استقرار سیاست ها و روش ها برای کنترل داخلی

معرفی چارچوب کوزو

۴. اطلاعات و ارتباطات در صنعت بیمه

❖ شرکت‌های بیمه در زمره شرکت‌هایی هستند که اساس کار آنها بر مبنای اطلاعات و پردازش آنهاست. اطلاعات

داخلی شرکت بیمه و اطلاعات خارج از آن، نقش مهمی را در تحلیل‌های مدیران شرکت‌های بیمه ایفا می‌نماید و

عامل اصلی برای سنجش و پذیرش ریسک امور بیمه‌ای محسوب می‌شوند.

❖ اهداف کنترلی در این بخش شامل کسب اطمینان از این است که آیا اطلاعات مورد استفاده شرکت بیمه بوسیله

سیستم‌های اطلاعاتی مناسبی شناسایی، گردآوری، پردازش و گزارش می‌شوند؟ و یا اینکه ارتباطات اثربخشی در

سراسر شرکت بیمه برای استفاده از اطلاعات داخلی با اشخاص برون سازمانی برای اطلاعات خارجی برقرار

می‌شود؟

معرفی چارچوب کوزو

۴. اطلاعات و ارتباطات در صنعت بیمه

- اصل سیزدهم کوزو در صنعت بیمه: استفاده از اطلاعات مرتبط
- اصل چهاردهم کوزو در صنعت بیمه: برقراری ارتباط داخلی برای انتقال اطلاعات کنترل‌های داخلی
- اصل پانزدهم کوزو در صنعت بیمه: برقراری ارتباط برون سازمانی برای انتقال اطلاعات کنترل‌های داخلی

معرفی چارچوب کوزو

۵. نظارت بر فعالیتها در صنعت بیمه

❖ فرآیندهای کنترل داخلی در هر سازمانی از جمله شرکتهای بیمه نیازمند بازبینی و مهندسی مجدد هستند.

شرکتهای بیمه در این محیط میبایست در مورد ارزیابی فرآیندهای خود دقت نمایند و تطبیق آنها را با اهداف

سازمان مورد سنجش قرار دهند.

- اصل شانزدهم کوزو در صنعت بیمه: انتخاب و توسعه روشهای مداوم جداگانه برای ارزیابی کنترلهای داخلی

- اصل هفدهم کوزو در صنعت بیمه: برآورد و انتقال کمبودها و کاستی های کنترلهای داخلی

کنترل داخلی، مدل سه خط دفاعی و تشریح آن در صنعت بیمه

تعریف سه خط دفاعی

❖ سه خط دفاعی مدلی است که از طریق شفاف‌سازی نقش‌ها و وظایف ضروری،

▪ روشی ساده و کارا را برای ارتقای ارتباطات در زمینه مدیریت ریسک و کنترل فراهم می‌کند،

▪ نگاه تازه‌ای نسبت به عملیات ارائه می‌دهد،

▪ به حصول اطمینان نسبت به موفقیت مستمر اقدامات مدیریت ریسک کمک می‌کند

▪ و بدون توجه به اندازه یا پیچیدگی برای هر سازمانی مناسب و کارآمد است.

❖ این مدل حتی در سازمان‌هایی که در آنها چارچوب مدیریت ریسک وجود ندارد، می‌تواند شفافیت را با توجه به

ریسک‌ها و کنترل‌ها افزایش داده و به بهبود اثربخشی سیستم‌های مدیریت کمک نماید

کنترل داخلی، مدل سه خط دفاعی و تشریح آن در صنعت بیمه

خط اول دفاعی: مدیریت عملیاتی

❖ مدیران عملیاتی به عنوان خط اول دفاعی عهده‌دار ریسک‌ها بوده و آنها را مدیریت می‌کنند. همچنین نسبت به اجرای اقدامات اصلاحی جهت نمایش نواقص فرایندی و کنترلی، حفظ کنترل‌های داخلی کارا و اجرای رویه‌های ریسک و کنترل به صورت روزمره مسئول هستند. علاوه بر این آنها ریسک‌ها را شناسایی و مورد سنجش قرار می‌دهند، سپس آنها را کنترل و کاهش داده و راهنمای توسعه و اجرای سیاست‌ها و رویه‌های داخلی و حصول اطمینان از این که اقدامات با اهداف کلان سازگار هستند را ارائه می‌کنند.

❖ در شرکت‌های بیمه افراد کلیدی مانند مدیران ارشد و فنی به طور طبیعی به عنوان خط اول دفاعی محسوب می‌شوند و با توجه به تفویض اختیار به واحدهای پائین‌تر، کارکنان صدور و خسارت شعب و نمایندگی‌ها، شامل این سیستم به عنوان خط اول دفاعی می‌شوند. در این لایه باید کنترل‌های مناسب مدیریتی و نظارتی کافی برقرار شود تا نسبت به تطبیق تناسب کنترل داخلی و اعلام نقایص آن، اطمینان حاصل شود.

کنترل داخلی، مدل سه خط دفاعی و تشریح آن در صنعت بیمه

خط دوم دفاعی: مدیریت ریسک و تطبیق

❖ **وظیفه مدیریت ریسک یا کمیته ریسک:** اجرای شیوه‌های مدیریت ریسک کارا توسط مدیریت عملیاتی را تسهیل

و پایش می‌کند و به مالکان ریسک در تعریف افشای ریسک اهداف و گزارش دهی اطلاعات کافی مرتبط با

ریسک در کل سازمان کمک می‌کند.

❖ **وظیفه تطبیقی:** بر ریسک‌های خاص متنوعی نظیر عدم تطبیق با قوانین و مقررات قابل اجرا نظارت می‌کند. در

این حیطه کاری، وظیفه‌ای مجزا مستقیماً به مدیریت ارشد و در برخی مقاطع کسب و کار مستقیماً به هیات

راهبری گزارش می‌کند. اغلب چندین وظیفه تطبیقی همراه با مسئولیت انواع خاص پایش تطبیقی همچون

سلامت و ایمنی، زنجیره تامین، محیطی با پایش کیفیتی در یک سازمان وجود دارد.

کنترل داخلی، مدل سه خط دفاعی و تشریح آن در صنعت بیمه

خط دوم دفاعی: مدیریت ریسک و تطبیق

❖ **وظیفه نظارتی:** ریسک‌های مالی و موضوعات گزارش دهی مالی را پایش می‌کند. مدیریت این وظایف را جهت اطمینان از این که خط اول دفاعی به طور مناسب طراحی کرده و مطابق انتظار در حال کار است برقرار می‌کند. در شرکت‌های بیمه ریسک بیمه‌های پذیرفته شده موضوع مهمی است که می‌بایست مورد نظارت قرار گرفته و در مورد مدیریت آن برنامه ریزی شود.

هر یک از این وظایف تا حدودی از خط دفاعی استقلال دارد. اما آنها به واسطه وظایف مدیریتی ذاتی هستند. همچنان که وظایف مدیریتی ممکن است مستقیماً در اصلاح و توسعه کنترل داخلی و سیستم‌های ریسک مداخله کند. بنابراین خط دفاعی دوم نمی‌تواند تحلیل‌های مستقیم درستی را با توجه به مدیریت ریسک و کنترل‌های داخلی به هیات راهبری ارائه نماید.

کنترل داخلی، مدل سه خط دفاعی و تشریح آن در صنعت بیمه

۳. خط سوم دفاعی: حسابرسی داخلی

❖ حسابرسی داخلی به عنوان سومین خط دفاعی و مهمترین آن محسوب می‌شود. حسابرسی داخلی وظیفه دارد به صورت مستقل نسبت به کسب اطمینان جامع در خصوص اثربخشی نظام راهبری، مدیریت ریسک و کنترل‌های داخلی شامل روشی که در آن خطوط اول و دوم دفاعی به اهداف عملیاتی مدیریت ریسک و کنترل دست می‌یابند، اقدام نماید.

❖ دامنه این اطمینان بخشی شامل موارد زیر است.

- محدوده اهداف عملیاتی هیات مدیره شامل کارایی و اثربخشی عملیات، قابلیت اطمینان فرآیندهای گزارش دهی، محافظت از دارایی‌ها، تطبیق با قوانین و استانداردها؛
- کلیه عناصر مدیریت ریسک و چارچوب کنترل داخلی و
- نهادها، بخش‌ها، شرکت‌های فرعی، واحدهای عملیاتی و وظایف کلی و وظایف پشتیبانی کننده.

کنترل داخلی، مدل سه خط دفاعی و تشریح آن در صنعت بیمه

مدل سه خط دفاعی

❖ مطابق شکل، در مدل سه خط دفاعی، کنترل مدیریت در خط اول دفاعی در مدیریت ریسک، وظیفه نظارت بر

کنترل ریسک و تطبیق در حوزه‌های مختلف مدیریتی و عملیاتی در خط دفاعی دوم و در نهایت اطمینان بخشی

مستقل یا همان حسابرسی داخلی در خط سوم دفاعی قرار دارد. نماید.

Adapted from ECIH/FERMA *Guidance on the 8th EU Company Law Directive, article 41*

کنترل داخلی، مدل سه خط دفاعی و تشریح آن در صنعت بیمه

نقشها و مسوولیتها در مدل سه خط دفاعی کوزو

شرکت‌های بیمه کنترل داخلی را از طریق برقراری سه خط دفاعی به صورت زیر می‌توانند ایجاد کنند:

❖ مدیران فنی، مالی، اکچوئرها و... و کارکنان شعب و نمایندگانی که دارای اختیاراتی هستند، در خط مقدم به عنوان

اولین خط دفاعی مسئولیت حفظ روزانه اثربخشی کنترل داخلی را بر عهده دارند؛

❖ حسابرسان داخلی شرکت‌های بیمه به عنوان سومین خط دفاعی با ارزیابی و گزارش کنترل داخلی و اقدامات

اصلاحی توصیه شده یا ارائه گزارش نقایص و پیشرفت آن به مدیریت، در جهت پیاده‌سازی اثر کنترل‌ها و

اثربخشی آنها، اقدام می‌نمایند.

کنترل داخلی، مدل سه خط دفاعی و تشریح آن در صنعت بیمه

نقشها و مسوولیتها در مدل سه خط دفاعی کوزو-ادامه

❖ وظایف توانمندساز کسب و کار مانند ریسک، کنترل، رعایت قانون و استانداردها و به ویژه قوانین بیمه‌گری، دومین خط دفاعی را با شفاف کردن الزامات کنترل داخلی و ارزیابی پایبندی به استانداردهای تعریف شده فراهم می‌کنند. آئین‌نامه‌های داخلی از جمله نرخ نامه موضوع مصوبه شماره ۸۱ شورای عالی بیمه و سایر آئین‌نامه‌هایی که بر اساس مصوبات شورای عالی بیمه برای امر بیمه‌گری در شرکت‌های بیمه تهیه و اجرا می‌شود و دستورالعمل‌های حدود اختیارات صدور و خسارت، آئین‌نامه‌های مالی و معاملاتی، آئین‌نامه‌های پرسنلی و انضباطی از جمله توانمندسازی‌های این لایه دفاعی محسوب می‌شوند؛

بخش ۴: بررسی وضعیت جایگاه حسابرسی داخلی بیمه در بازارهای بین المللی و قوانین بیمه و بورس در ایران

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

حسابرسی داخلی از منظر سازمان IAIS

انجمن ناظران بیمه‌ای سازمانی است متشکل از بیش از ۲۰۰ ناظر بیمه‌ای از ۱۴۰ کشور سراسر دنیا که در سال ۱۹۹۴ در بازل سوئیس تشکیل گردیده است. وظیفه این سازمان بین‌المللی غیر انتفاعی تعیین استانداردهای بیمه‌گری برای نظارت بهتر ناظران بیمه‌ای در سراسر دنیا است.

استانداردهای این سازمان ICP مبنایی برای تدوین قوانین و نظارت‌های بیمه‌ای برای ناظران در کشورهای مختلف است. ICP شماره ۷ و ICP شماره ۸ این سازمان به ترتیب به حاکمیت شرکتی و کنترل‌های داخلی و مدیریت ریسک در شرکت‌های بیمه پرداخته و از جمله استانداردهایی هستند که می‌توان برای تهیه دستورالعمل حسابرسی داخلی از آنها بهره برداری نمود.

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

حسابرسی داخلی از منظر سازمان IAIS

بر اساس ICP شماره ۷ که استاندارد حاکمیت شرکتی در شرکتهای بیمه است:

- هیات مدیره موظف است اطمینان حاصل نماید که بیمه‌گر سیستمها و فرآیندهای مناسب برای مدیریت ریسک و کنترل‌های داخلی کاملی را در اختیار داشته باشد.
- هیات مدیره موظف است از عملکرد سیستمها و فرآیندها به صورت موثر و در جهت هدفی که برای آنها در نظر گرفته شده است اطمینان حاصل نماید.
- هیات مدیره موظف است سیستمهای کنترلی کافی در اختیار داشته باشد تا به این ترتیب اطمینان حاصل نماید که گزارشات مالی بیمه‌گر نشان دهنده ارزیابی دقیق از کسب و کار بیمه‌گر و به طور کلی نشان دهنده سلامت مالی و اثبات کننده اصل تداوم فعالیت و ترقی بیمه‌گر باشد. جهت تحقق این امر هیات مدیره باید وظایف نظارتی خاصی را اجرا نماید. جهت افزایش اثرگذاری، بسیاری از بیمه‌گران برای تحقق این هدف کمیته حسابرسی هیات مدیره را تشکیل می‌دهند.

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

حسابرسی داخلی از منظر سازمان IAIS

بر اساس ICP شماره ۷ که استاندارد حاکمیت شرکتی در شرکتهای بیمه است:

▪ وظایف کمیته حسابرسی عبارت است از:

✓ نظارت بر صورت‌ها، گزارشات مالی و فرآیندهای افشای اطلاعات؛

✓ بررسی اجرا شدن سیاست‌های حسابداری بیمه‌گر آن طور که قبلاً تعیین شده است؛

✓ نظارت بر فرآیند حسابرسی (بررسی فراگیر حسابرسی خارجی، بوسیله گزارش‌های نظارتی

مالی حسابرس داخلی بیمه‌گر) و بازبینی برنامه‌های حسابرسان و یافته‌های اصولی آنها؛

✓ نظارت بر فرآیند استخدام، عزل و ارزیابی عملکرد و میزان استقلال حسابرسی خارجی جهت

اطمینان از این امر که حسابرس منصوب شده دانش، مهارت، تخصص، اعتبار و منابع

(مستندات) لازم جهت انجام امر حسابرسی را در اختیار داشته باشد؛

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

حسابرسی داخلی از منظر سازمان IAIS

بر اساس ICP شماره ۷ که استاندارد حاکمیت شرکتی در شرکتهای بیمه است:

▪ وظایف کمیته حسابرسی عبارت است از:

✓ انجام تحقیقات در خصوص شرایط مربوط به استعفا یا عزل یک حسابرس خارجی و حصول

اطمینان از اتخاذ اقدامات لازم جهت کاهش هر گونه ریسکهای شناسایی شده برای اعتبار

فرآیند گزارش دهی مالی؛

✓ ارائه گزارش به هیات مدیره و نظارت بر امور خاص مربوط به فرآیند تهیه گزارش مالی، از

جمله شرایطی که مربوط به استعفا یا عزل حسابرس مستقل و اتخاذ اقداماتی برای اداره

نمودن یا کاهش دادن ریسکهای شناخته شده و گزارش شده مالی

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

حسابرسی داخلی از منظر سازمان IAIS

▪ بر اساس ICP شماره ۸ که استاندارد کنترل‌های داخلی و مدیریت ریسک شرکت‌های بیمه را شامل می‌شود:

- کنترل داخلی و مدیریت ریسک بخشی از چارچوب حاکمیت شرکتی شرکت‌های بیمه محسوب می‌شوند و به طبع حسابرسی داخلی مناسب جهت اطمینان از تامین اهداف و حفاظت از حقوق ذینفعان شرکت بیمه ضروری است.
- برون‌سپاری عملیات مدیریت ریسک و کنترل‌های داخلی در شرکت‌های بیمه می‌بایست با دقت خاصی صورت گیرد زیرا به خاطر تخصصی بودن فعالیت در اینگونه شرکت‌ها لازم است که افراد قبول کننده سفارش برون‌سپاری شده، باید از مهارت و تخصص لازم برخوردار باشند.

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

حسابرسی داخلی از منظر سازمان IAIS

▪ بر اساس ICP شماره ۸ که استاندارد کنترل‌های داخلی و مدیریت ریسک شرکت‌های بیمه را شامل می‌شود:

- رابطه نزدیکی بین مدیریت ریسک و کنترل‌های داخلی در شرکت‌های بیمه وجود دارد و علیرغم سایر شرکت‌ها مدیریت ریسک در زیر مجموعه یک سیستم کنترل داخلی مناسب محسوب می‌شود و فعالیت‌هایی از قبیل حسابرسی داخلی، کنترل رعایت مقررات و اکچوئری در زیر مجموعه بخش کنترل داخلی محسوب می‌شوند.
- بیمه‌گران باید ناظر را از دلایل تعویض مسئولین کنترل داخلی مطلع نمایند.
- اختیارات و دسترسی واحدهای کنترل داخلی به همه بخش‌ها و مدارک شرکت بیمه به منظور به ثمر رسیدن کنترل داخلی، لازم و ضروری است.

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

حسابرسی داخلی از منظر سازمان IAIS

- بر اساس ICP شماره ۸ که استاندارد کنترل‌های داخلی و مدیریت ریسک شرکت‌های بیمه را شامل می‌شود:
- حسابرسی داخلی باید به نحوی باشد که اطمینان حاصل نماید که کنترل‌های داخلی مناسب بر عملیات شرکت بیمه اعمال می‌گردد. عملیاتی از جمله بازار، صدور بیمه‌نامه، نقدشوندگی، اعتبار، عملیات بیمه‌گری، کدهای اخلاقی و اعتبار شرکت بیمه در ریسک‌هایی که قبول می‌کند.
- کنترل دقت و شفافیت مالی و رعایت موازین گزارش‌گری مالی شرکت بیمه از وظایف کنترل داخلی است که حسابرس داخلی باید در مورد رعایت آن اقدام نماید.

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

حسابرسی داخلی از منظر سازمان IAIS

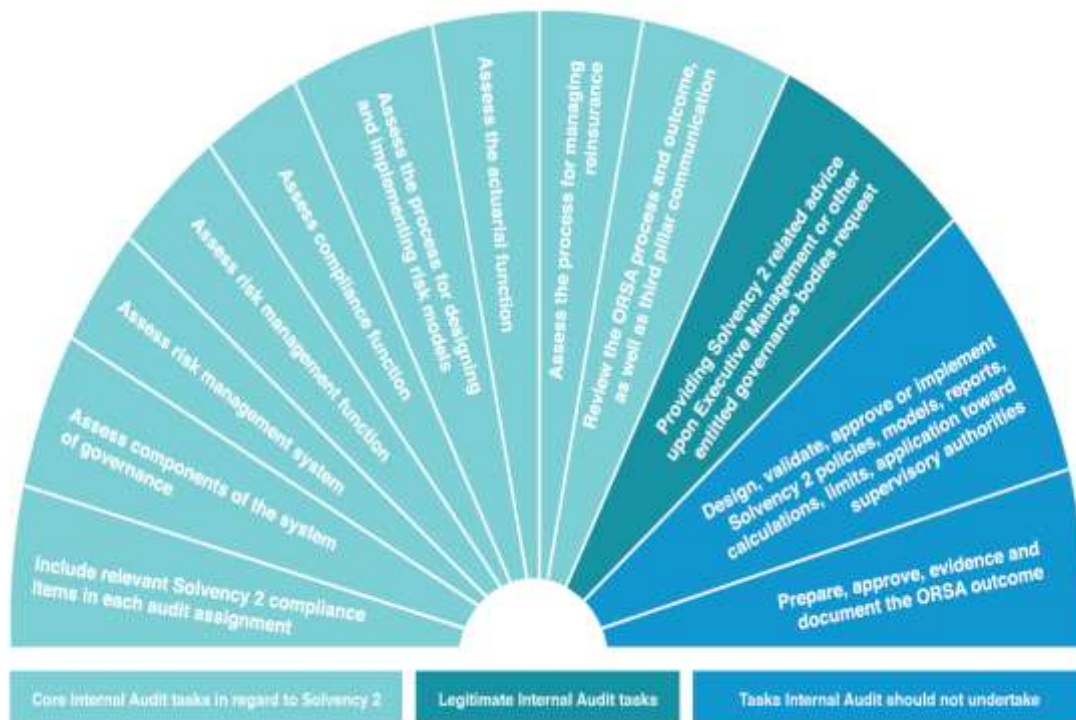
- بر اساس ICP شماره ۸ که استاندارد کنترل‌های داخلی و مدیریت ریسک شرکت‌های بیمه را شامل می‌شود:
  - ناظران بیمه‌ای باید شرایط برقراری مقررات حاکمیت شرکتی را که کنترل داخلی جزئی از آن است را فراهم نمایند.
  - تعویض اکچوئر و دلایل آن به عنوان یکی از عناصر مهم کنترل داخلی باید به اطلاع ناظر بیمه‌ای برسد.
  - بخش‌های کنترل داخلی می‌بایست به صورت مستقل و بدون ترس، گزارشات خود را از نقایص عملیات شرکت بیمه ارائه نمایند.

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

حسابرسی داخلی در شرکت‌های بیمه از منظر فدراسیون حسابرسان داخلی اروپا

این سازمان که از اعضای حسابرسان داخلی IIA محسوب می‌شود بر اساس آخرین مدل توانگری شماره دو، مدل حسابرسی داخلی شرکت‌های بیمه را مطابق شکل زیر بیان نموده است. مدل توانگری دو که رعایت آن از سال ۲۰۱۵ توسط شرکت‌های بیمه اروپایی اجباری شده، مدل تکامل یافته قبلی توانگری است که میزان ریسک‌های پذیرفته شده شرکت را در قبال دارائی‌های که دارد، مورد ارزیابی قرار می‌دهد به نحوی که توانایی شرکت بیمه در هنگام مواجهه با پرداخت خسارت مورد سنجش قرار می‌گیرد.

Figure 1 – Internal Auditing's role in Solvency II

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

بخش ۱) وظایف اصلی حسابرس داخلی با توجه به مدل توانگری دو:

✓ حسابرس داخلی باید مراقبت نماید که مقررات توانگری دو به خوبی اجرا شود؛

✓ ارزیابی بخش‌های مختلف سیستم مدیریت؛

✓ ارزیابی سیستم مدیریت ریسک؛

✓ ارزیابی بخش مدیریت ریسک که در شرکت بیمه فعال است؛

✓ ارزیابی آن بخش از شرکت که برای مراقبت و رعایت قوانین بنا نهاده شده است؛

✓ ارزیابی روند طراحی و پیاده‌سازی مدل‌های ریسک؛

✓ ارزیابی بخش اکچوئری؛

✓ ارزیابی بخش مدیریت بیمه‌های اتکائی؛

✓ و بازبینی روند ارزیابی توانگری و ریسک‌های داخلی و ORSA و سه مرحله پیاده‌سازی مدل توانگری.

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

بخش ۲- وظایف قانونی حسابرس داخلی:

✓ تهیه پیشنهادهای مطابق مدل توانگری دو به محض درخواست مدیریت اجرایی و سایر بخش‌های مدیریتی.

بخش ۳- وظایفی که در تعهد حسابرس داخلی نیست:

✓ طراحی، اعتبار بخشیدن، تأیید و یا اجرای سیاست‌ها، مدل، الزامات، محاسبات، محدودیت‌ها توانگری دو و

موارد اجرایی که از سوی مقام ناظر برای اجرای آن تعیین شده است؛

✓ تهیه و تأیید مدارک و گواهی‌های مربوط به ORSA.

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

حسابرسی داخلی در سندیکای لویدز

سندیکای لویدز لندن یکی از قدیمی‌ترین تشکلهای بیمه‌ای جهان است که هم اکنون در سراسر دنیا از طریق اعضاء خود به فعالیت بیمه‌ای می‌پردازد.

این سازمان دارای استانداردها و قوانین خاصی برای اعضاء خود است و عضویت در این سندیکا و داشتن پشتوانه آن برای هریک از اعضاء، اعتباری است که می‌توانند در بازارهای بیمه‌ای سراسر دنیا به راحتی فعالیت نمایند.

اعضاء می‌بایست از قوانین و دستورالعمل‌های این سازمان پیروی نمایند.

از جمله این استانداردها می‌توان به اصول حاکمیتی و یا کدهای مدیریتی و سند اولیه حسابرسی داخلی اشاره نمود

این رهنمود که در سال ۲۰۱۴ منتشر شده است، به نحوه مدیریت نمایندگی‌های مورد تأیید لویدز می‌پردازد

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

حسابرسی داخلی در شرکت بیمه بین المللی AXA

حسابرسی داخلی در شرکت بیمه آکسا یکی از شرکت‌های بیمه بزرگ دنیا است که اصلیت آن فرانسوی

است و دفتر مرکزی آن در کشور فرانسه واقع است. این شرکت در سراسر دنیا فعالیت بیمه‌ای و مالی دارد و

دارای سطوح مدیریتی مختلفی برای اداره این پهنه عظیم تجاری است. نکته جالب در دستورالعمل حاکمیت

شرکتی این شرکت بزرگ بیمه‌ای داشتن دو کمیته مجزا برای حسابرسی و مالی است و وظایف آنها به نحوی

اجرا کننده اهداف کنترل داخلی مطابق تاکید دستورالعمل حاکمیت شرکتی این شرکت است. AXA

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

مدل سه خط دفاعی در شرکت بیمه بین المللی AXA

AXA Corporate Governance Model highlights internal audit as the 3rd line of defence:

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

دستورالعمل کنترل‌های داخلی بورس ایران

هیات مدیره سازمان بورس ایران به عنوان یکی از ناظرانی که بر شرکت‌های بیمه نظارت می‌نماید، دستورالعملی را در اردیبهشت سال ۱۳۹۱ مصوب نمود.

در این راستا سازمان بورس چک لیستی را منتشر کرد که حسابرسان مستقل را موظف می‌نماید در هنگام رسیدگی‌های خود آن را تکمیل و گزارش نمایند که بیان‌کننده رعایت دستورالعمل کنترل‌های داخلی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و فرابورس است.

بررسی مقررات و قوانین بیمه و بورس در ایران و جهان

دستورالعمل کنترل‌های داخلی بورس ایران

شرکت‌های بیمه (شرکت‌های بیمه خصوصی) موظف هستند مقررات بازار سرمایه را به عنوان شرکت سهامی عام رعایت نمایند و به علت آنکه سهام اغلب آنها در بورس و فرابورس معامله می‌شود، ملزم هستند مطابق این دستورالعمل سیستم کنترل‌های داخلی خود را استقرار و در پایان سال اثربخشی آن را ارزیابی و گزارش نمایند.

بخش ۵: متن پیش نویس مصوبه شورای عالی بیمه و منشور کمیته حسابرسی

پیش نویس مصوبه شورای عالی بیمه

پیش نویس مصوبه شورای عالی بیمه در مورد تشکیل و شرح وظایف کمیته حسابرسی و واحد حسابرسی داخلی:

فصل یک: تعاریف (ماده ۱)

فصل دو: وظایف هیات مدیره و مدیر عامل (ماده ۲ تا ۶ و تبصره ۱)

فصل سه: کمیته حسابرسی (ماده ۷ تا ۱۱ و تبصره ۲)

فصل چهار: مدیر حسابرسی داخلی (ماده ۱۲ تا ۱۳ و تبصره ۳)

فصل پنج: ضمانت اجرا (ماده ۱۴ تا ۱۷)

نمونه منشور کمیته حسابرسی

نمونه منشور کمیته حسابرسی شرکت بیمه .....:

۱. مقدمه
۲. تعاریف
۳. هدف
۴. ترکیب و ویژگی‌های اعضای کمیته
۵. اختیارات
۶. کنترل‌های داخلی
۷. گزارشگری مالی
۸. حسابرسی داخلی
۹. حسابرسی مستقل
۱۰. رعایت قوانین و مقررات
۱۱. گزارش دهی
۱۲. سایر مسئولیت‌ها
۱۳. تشکیل جلسات

با سپاس از دقت نظر و توجه شما